

DE
PSALMIS ALPHABETICIS
PRAEFATVS
AD
ORATIONES
DIEI NATALI
ET
IMPERIO FELICITER SVSCEPTO
SERENISSIMI ELECTORIS
SAXONIAE
FRIDERICI AVGVSTI
CONSECRATAS
OBSEQUIOSE INVITAT
M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE,

Litteris SAM. FRIDER. BARTHELII.

CXXVII.

Carina sacra, quae in litteris diuinius Pfalmorum nomine continentur, singularibus ornamentis, iisque tam externis quam internis excellunt. Ad haec refertur admirabilis illa animi commotio, ut eos legens mentem suam vi quadam tacita tangi et rapi deprehendat, imo seipsum cum Deo loqui sentiat. Si vero cordis latebras feruari, et intimos illius recessus reterege volumus, hoc in speculo singula mentis secreta ob oculos nobis ponuntur. Si propius Deo frui optamus, hoc in sanctuarium ingredientes, visu non minus quam gustu percipimus, quam suavis sit Dominus. Si vel pia desideria animi nostri coram patre caelesti exponere, vel conscientiae angoribus constricti culpae veniam rogare iubemur, hic psalmorum liber eloquentiae est magister, cuius verba nostra facere possumus. Et si beneficiorum diuinorum dulcedine perfusus gratias Numini diuino persolvere placet, promtuarium hoc in libro reperimus ita instructum, ut nulla vel tribulatio, vel animi perturbatio fingi possit, cui ex hac officina certa medela non comparetur.

Ad externa autem libri ornamenta primo admirabilis proprietatis sermonis pertinet, cuius structuram dignis laudibus nemo satis euehere potest. Nam quum tam varii sint animorum habitus, ut nullus liber omnibus ex aequo satisfaciat; et tam diferentes pietatis motus, ut vna formula dari omnibus nequeat, ad quam componantur, hic liber omnium votis respondet, omnium complectitur voluntates, et omnium sensum tam exacte refert, ut nemo a se alienum credere illum possit. Et quis negare audeat, idioma psalmorum a sermone reliquae scripturae sacrae longe recedere? Ceteri enim libri vel fidei capita reuelant, vel praecepta virtutum tradunt, vel sanctorum exempla commendant, vel vitiorum fugam imperant, vel tolerantiam aduersitatum suadent, vel preces faciendas vel gratias agendas, vel beneficia laudibus celebranda docent: huius autem libri lectio fiducialem veritatis diuinae amplexum, virtutum exercitium, sanctorum hominum imitationem, patientiae documenta, atque orationis vim incredibilem comprehendit et proponit. Porro hunc librum tersa sermonis puritas, incomparabilis carminis suauitas, commemorabilis sententiarum grauitas, et multae aliae elegantiae prae aliis exornant.

Inter haec ornamenta illi psalmi singulari consideratione digni esse videntur, qui versuum initia ad litterarum alphabeticarum ordinem disponunt, vel certe hemistichia illorum iuxta elementorum seriem distinguunt, et a Iudaeis *הלים על דרך אלפא ביתא* h. e. *psalmi ad ordinem alphabeti* nominantur. a) Et plurimi quidem hos quinque in eorum censum referunt: XXV. XXXIV. CXI. CXII. et CXIX. alii vero his XXXVII. et CXLV. addunt, et nouissime I. PZENKELIUS b) hunc numerum psalmo IX. augendum statuit. Quo vero successu illud tentauerit, nemo non videt, qui periculum facit, ad ordinem alphabeticam illius versus componendi.

Nam

a) in Midrasch Cohel. I. 13.

b) in Commentar. Grammat. lingu. Hebr. P. I. p. 12.

Nam licet non nesciam, etiam in Salomonis Proverbiis caput XXXI. et in Threnis Ieremiae quatuor priorum capitum versus litteris alphabeti signari nullibi tamen ille ordo vel plenior vel planior, quam in libro psalmodum reperitur. In Proverborum enim capite allegato non nisi posterior pars, a commate decimo usque ad finem ordine litterarum alphabetico insignita comparet. Threnorum autem caput primum quidem singulas alphabeti litteras ex ordine complectitur, in secundo autem littera decima septima decimam sextam praecedit; in capite tertio quaedam litterae tres, quaedam duo versus, et quaedam non nisi unum inchoant, imo quaedam debitum ordinem et locum non tenent; et caput quartum duo elementa litterarum *s* et *y* transponit.

Iam vero si quaeras, cur ex uniuerso psalmodum libro non nisi iam indicati hymni sua commata vel hemistichia a litteris incipiant, quae alphabeti ordinem sequuntur? R. Dau. KIMCHI respondet, c) causam simpliciter arbitrio et beneplacito Spiritus S. adscribendam esse. Quod enim cel. Anglus, Rob. LOWTH existimat, d) psalmos alphabeticos pro reliquiis vel potius notis carminis didascalici habendos esse, hoc ideo probari et concedi vix potest, quia praeter quinque iam allegatos etiam I. XIV. XV. XXXII. XXXVI. XLIX. L. LII. LIII. LXII. LXIII. LXIV. LXXVI. LXXVII. LXXVIII. LXXXI. LXXXII. LXXXIV. XC. XCIV. CI. CXIV. CXXVII. CXXXI. CXXXIII. CXXXIX. CXXXV. CXXXIX. inter didascalicos sunt referendi, qui tamen nihil alphabetici ordinis praeseferunt. Rectius igitur dignitati argumenti tribuimus singulare hoc institutum; de quo loquimur, et quod in canticis citatis admiramus.

Priusquam vero hoc pluribus persequamur, operae pretium videtur, disquirere, num apud alias quoque gentes talis ratio in usu fuerit, qualem psalmi Hebraeorum alphabetici praeseferunt? Et sunt omnino, qui adfirmant, poetas vetustioris aetatis tam Graecos quam Latinos hunc morem tenuisse sibi familiarem, quo singulos versus carminum suorum ad ordinem alphabeti disponebant. Talia sunt monosticha Gregorii NAZIANZENI, e) AVGVSTINI, f) SEDVLII hymnus de vita Christi, g) imo plurima oracula Sibyllina, tam artificiose contexta, ut ex initialibus versuum litteris certae voces conecterentur. Quod carminum genus, ἀνομοζυγία adpellatum, CICERO plus diligentiae quam instinctus habere, censet. Ita enim ille: h) *ars ea, quae ανομοζυγία dicitur, quum ex initialibus litteris aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennianis, magis est attentum animi, quam furentis. Atqui in Sibyllinis ex primis litteris sententiae omne carmen pertextitur, quod est scriptoris, multam diligentiam adhibentis.* Plures veterum, qui hoc carminis genere delectati sunt ac usi, a Mart. SARAZANIO allegantur, i) quibus ex numero poetarum christianorum Latinorum addimus Commodianum et Optatianum Porphyrium. Licet enim facile adpareat, illorum acrostichorum et psalmodum alphabeticom eandem non esse rationem: tamen

c) in Commentar ad Ps. XXV. d) in Praecl. Acad. de sacra poesi Hebraeorum, Praecl. 24. e) Opp. T. II. p. 186. f) Opp. T. VII. f. 5. g) in Georg. Fabricii poet. p. 367. h) de diuinat. L. II. i) ad S. Damasi carmen 7. et 8.

hoc ex iis probatur, veteres iam dudum non minus incunditatis quam utilitatis in litteris versuum initialibus iuste collectis venatos fuisse.

Iam autem ex diuerticulo in viam, et ad psalmos alphabeticos redimus, quid de illis sentiendum sit, visuri. Nam, si quis existimet, laborem, qui in excutiendis litterarum elementis occupatur, ieiunum atque inutilem esse, ille egregie fallitur, vel nesciens, vel se nescire dissimulans, quod vniuersa Scriptura vacillet, nisi litterarum dignitas satis confirmetur. Quare etiam litterarum Hebraicarum ordo, quem psalmi alphabetici probant, dignus omnino est, ut illius integritatem teneamus. Ita viri, sermonis Hebraici peritissimi, recte iudicarunt, ex quorum numero vnum V. E. LOEST HERVM, instar omnium allegamus, qui ait: k) *ordinem litterarum Hebraicarum eo minus vereor Deicv adpellare, quia diuina auctoritate est institutus*. Neque Iudaei per curiositatem, sed per conscientiam singulas codicis sacri litteras ad numerum retulerunt. Horum enim per curam atque industriam, constat, in vniuersa Scriptura V. T. viginti sex versus singula litterarum elementa complecti, scilicet Exod. XVI, 15. Deut. IV, 34. XXXIII, 20. Ios. XXIII, 13. 2 Reg. IV, 39. VI, 32. VII, 8. 2 Chron. XXVI, 11. Esth. III, 12. Cohel. IV, 8. Ies. V, 25. LXVI, 17. Ier. XXII, 3. XXXII, 29. Ez. XVII, 9. XXXVIII, 12. Dan II, 42. III, 22. Hof. X, 8. XIII, 2. Am. IX, 13. Zeph. III, 8. in quorum duobus postremis simul quinque litterae finales occurrunt. Quem computum Anglus Hugo BROVGHON alio consilio miratur, flatuens, l) alphabetum Hebraicum in codice V. T. bis et vicies repeti, quo numero ipsae litterae alphabeti continentur. Si praeterea Masorethae ad conseruandam et probandam sacri codicis integritatem tam voces quam litteras sollicite numerarunt, et sub finem singulorum librorum, quae sit libri littera et vox media, indicarunt, ne apex vel minima littera excideret, m) quis hanc operam reprehendet, quae impenditur ad psalmos alphabeticos sub examen vocandos?

Et huius quidem generis psalmos litterarum sacrarum interpretes in *perfectos* atque *imperfectos* diuidere solent. Quam distinctionem ipsi Iudaei probant, his verbis: n) *quum poeta facit alphabetum, quandoque perfectum quandoque autem imperfectum illud relinquit*. Illi dicuntur, qui alphabeti ordine seruat, singulas litteras psalmi versibus praefixas habent, quales sunt psalmus CXI, CXII, et CXIX. inter quos tamen haec differentia intercedit, quod duo psalmi priores, quia breuiiores sunt, hemistichia versus litteris alphabeticis ex ordine positis signant, ita ut vnus versus duas litteras ad distinguendi officium destinatas complectatur. Sic in psalmi CXI. comitate primo post inscriptionem הללוייה ipse psalmus ab א vocis אוריה auspiciatur, quam altero in hemistichio post accentum Atnach littera ב excipit in dictione בטר, et tandem in tribus extremis versibus, quorum singuli tres propositiones continent, etiam tres litterae ex alphabeti ordine adhibentur.

Contra vero psalmi *imperfecti* sunt XXV. XXXIV. XXXVII. et CXLV. quia in iis quaedam litterae omittuntur, quaedam repetuntur, et quaedam transponuntur,

k) de Causs Hebr. lingu. p. 255.
n) Midrasch Cohel. I, 13.

l) in Daniel, c. 9.

m) Matth. V, 18.

ponuntur, quod etiam in Threnis Ieremiae, eorumque capite II III. et IV. fieri videmus. Quod quidem institutum cauillatores sacrarum litterarum in sententiam peruersam adduxit, vt de fontium integritate male sentirent. Ita enim PISCATOR, videns in psalmo XXXVII. litteram numeralem y deficere, colligit, totum illum versum excidisse. o) HYN TLAEVS Iesuita vero audacter adfirmat, p) biblia Hebraea esse corrupta, quum in versione Graeca et antiqua Latina versus interferatur, de quo instituto Iul. BARTOLOCCIUS q) copiose disputat.

Inter perfectos autem psalmos alphabeticos omni procul dubio perfectissimus est centesimus decimus nonus, qui veluti luna inter minora sidera exsplendescit, quia in eo neque litterarum alphabeticarum ordo turbatur, neque vlla earum praetermittitur, inde a Malorethis מלפא ביחא רבמא i. e. *alphabetum magnum* appellatur. Praeterea idem psalmus hoc habet peculiare, quod non solum reliquorum psalmorum sit prolixissimus, sed etiam per octonos versus vna eademque littera octies repetitur. Et sicut Salomon in Prouerbiorum capite XXXI. laudes bonae vxoris per singula litterarum elementa quibus singula commata auspiciatur, persequitur, ita vates diuinus, Dauides, hoc in psalmo excellentiam verbi diuini eodem modulo metitur.

Postquam igitur ostendimus, qui psalmi inter alphabeticos referri mereantur, nunc etiam audiemus, quid sanctiorum litterarum interpretes de illis sentiant, et quem usum huic instituto adsignent. Et Iudaeos quidem simpliciter negare, quod certi quidquam hac in causa definiri possit, iam supra diximus. Alii autem omnem rationem ad usum musicum et poeticum referunt, ex quorum numero Simeonem DE MVIS iam nominamus. r) Licet autem negare neque velimus neque possimus, Dauidem artis tam musicae quam poeticae peritissimum fuisse, et in illa iam adolescentem adeo excelluisse, vt, quum citharoedus quaereretur, qui ferocientem Saulis animum demulceret, praeslantior ex omni populo non inueniretur: s) plenior tamen huius artis notitia, qua veteres excelluerunt, adeo nos fugit, vt nihil certi de ea definire liceat: neque adparet, quid ille litterarum in principiis versus seruatus ordo contulerit vel ad musicam, vel ad poeticam artem. Illud vero, quod nos de musica sacra cognitum habemus, in eo consistit, quod psalmi Dauidici in שמרים, *ωδαι πνευματικας*, quibus Deus assa voce, et remotis fidibus celebrabatur, porro in מזמורים, *ψαλμους*, vbi voces humanae cum concentu instrumentorum confociabantur, et in הללים, *ὕμνους*, vbi sola mente vel preces concipiebantur, vel beneficia diuina expendebantur, vel aliae piaae meditationes instituebantur, fuerint diuini, id quod etiam apostolus suo suffragio confirmat. t)

HIERONYMVVS, qui fere vnicus ex numero patrum Hebraei sermonis gnarus fuit, hoc super argumento disputans, Hebraeis poetis in more positum fuisse, ait, vt memoriae causa illustriora rerum discendarum argumenta iuxta seriem

o) Comment. in Psalm. 25.
Rabb. T. II. p. 268.

p) Epitom. controuers. T. I. L. I. c. 3.
r) Opp. p. 126.

q) Biblioth.
t) Coloss. III, 16.

seriem alphabeti litteris consignarent, u) Et in hac opinione multi alii versantur, sibi persuadentes, sacros scriptores in nonnullis psalmis ordinem alphabeti secutos esse, ut memoriae subsidium compararent, quae et facilius imprimat notanda, et felicius reddat, notissimae seriei litterarum adstricta. Consentit HILARIUS, w) his verbis: *huius generis psalmi incipientibus veluti elementa proponuntur, ut ad eruditionem festinent.* Neque AMBROSIVS dissentit, iniciens: x) *sicut pueri à primis litteris usum discendi sumimus: ita nos huiusmodi elementis ad usum viuendi adducimur usque ad maturitatem.*

Singularis, sed haud magni ponderis Hugonis GROTHII est sententia, y) stantentis, psalmos Alphabeticos ex numero reliquorum enim in finem fuisse selectos ac ita distinctos, ut pueri ad scriptionem exercendam illis vterentur, et simul alphabeti litteras ex ordine repeterent. Prorsus autem arida et ieiuna esse explicatio eorum, qui litterarum elementa ad intelligentiam psalmi addita esse, suspicantur. In quo negotio Nic. LYRA multo cum labore delirauit, z) quem VGO DE S. CHARO a) et alii suae fidei focii presso pede sunt secuti. Quo autem successu Lyra hoc tentauerit, id vel ex eo adparet, quod litterarum Hebraicarum nominibus tales significationes adfinxit, de quibus fere nemo cogitauit. Nam 2 per confusionem, 3 per plenitudinem, 4 per timorem, 5 per duc te, 6 per bonum, 7 per principium, 8 per cor seruitutis, 9 per viscera, 10 per vnicum, 11 per vocationem, 12 per super vulnus, et 13 per errorem misere explicantur, et, ut vibia varam sequitur, infeliciter applicantur. Et quis hunc ad usum litteras ad commodare audeat, quum constet, eas semper, alphabeti ordine seruato, ad numeros exprimens adhibitas fuisse?

Aliam viam ingressus Sal. VAN TIL, b) existimat, ex ordine litterarum in principio singulorum versuum obuiarum ipsum ordinem argumenti, quod in psalmo continetur, colligi posse, et ad numerum XXII. litterarum veluti totidem oratores sacros repraesentari, vnam eandemque rem pluribus verbis repetentes ac confirmantes. Ab hoc I. H. MAIVS dissentit, perhibens, c) psalmos alphabeticos simul esse propheticos, qui fata ecclesiae praedicant, et vaticinia de rebus futuris complectantur; adeoque singulas alphabeti litteras versibus praefixas ad singulas noui foederis periodos esse applicandas. Nisi vero textui sacro vim manifesto inferre velimus, ab hoc commento est abhorrendum. Neque vel occasio, qua compositi sunt, vel scopus et vsus eorum id permittunt, neque vero est simile, Christum atque apostolos ad psalmorum oracula semel atque iterum prouocantes, hunc usum sicco pede praeterisse,

Obscura autem non minus quam coacta eorum est explicatio, qui nominatim ex psalmi CXIX. litteris initialibus, qui versus indicant, certa mysteria exsculpere satagunt. Ita AMBROSIVS d) disputat: *in Psalmo CXIX. singuli versus incipiunt à singulis elementis alphabeti Hebraei: quo innuitur, quod ea, quae proponuntur, sunt elementa, et omnimoda doctrina, cuius partes congruis inter-*

u) in Epist. ad Paul. Urbic. Opp. T. IV. f. 90.

w) ad Ps. 25.

x) ad Ps. 119.

y) ad Ps. 25.

z) ad Ps. 119.

a) in Comment. S. S. ad Ps. 119.

b) in praefat. ad Ps. 119.

cat. ad Ps. 119.

c) in Oeconom. V. T. p. 605.

d) ad Ps. 119.

terpretationibus nominum elementis impositorum designantur. Ipse numerus octonarius singulis distinctionibus innuit, quod unaquaque pars perfecta sit et sufficiens, ut, si quis eam seruet in vita septem dierum, perueniat ad octavam resurrectionis. Vel etiam circumciso cordis eo significatur. Quae si abstrusius dicta videntur, verbis aliquantulum immutatis ea ita explanat: *singulis litteris versus octoni subiiciuntur, ut unitatem deitatis doceant, et purgationem legitimae sanctificationis. Octava enim die circumciso sit ex lege, et in Christi resurrectione cum eo sumus conuiscati.*

Iam vero, indicatis aliorum sententiis, quo loco nos huius generis psalmos habeamus, paucis exponemus. Nam casu fortuito litteras iusto ordine ita confluisse, nemo facile sibi persuaderi patietur. Inter causas vero, quae horum psalmorum auctorem permouerunt ad certos psalmos tali modo insigniendos, prima haec fuisse videtur, ut ex eo cognoscamus, litterarum Hebraicarum ordinem nos adhuc integrum et talem tenere, qualis cum initio sermonis viris diuinitus inspiratis traditus fuit. Quum enim in omni cogitationum humanarum serie ipsa mentis nostrae natura ordinem aliquem seruet, Dauides aut omnem cogitandi rationem naturalem neglexisse, dicendus est, aut, quaecumque cogitauit, eadem etiam iusto ordine concinnauit. Hanc enim ob causam psalmos alphabeticos pro numero litterarum Hebraicarum in viginti duo segmenta partitus est, ut quodlibet horum proprio in argumento versetur, quod quidem a praecedente et consequente separatum, cum totius autem orationis argumento sit coniunctum. Et tali modo singulis illis XXII. particulis psalmus CXIX. singulas verbi diuini laudes complectitur. Atque hic ordo quaedam coniungenda, quaedam autem separanda postulat: et quidem coniungenda vna eademque littera octies repetita, disjungenda autem alia atque alia alphabeti littera indicabat. Vti enim ipse litterarum Hebraicarum ordo, quo sibi mutuo succedunt, ratione soni et pronunciationis diuinus est et prorsus admirandus, quod Casp. NEVMANNVS egregie demonstrat: e) ita illum, quem alphabetum Hebraicum hodie tenet, adhuc eundem esse, qui ab opifice atque ipso auctore sermonis a principio institutus fuit, neque illam linguam esse immutatam, hoc argumento euidenter probatur.

Accedit ipsius argumenti dignitas, quae psalmos alphabeticos a ceteris aperte distinguit. Namque in psalmorum libro vniuersa doctrina caelestis traditur, et quidem adeo copiose, ut eorum nihil praetermittatur, quae sunt vel credenda vel speranda.

Inprimis autem psalmus CXIX. legem diuinam ita proponit commendandam, ut digna videretur, quae a prima aetate cum primis litterarum rudimentis imbiberetur, et laudes verbi diuini memoriae tenacissime infingerentur. Namque hunc Hebraeorum morem fuisse, ut res notatu prae ceteris dignas ordine litterarum consignarent, et aliis tanquam pueris elementariis bene tenendas instillarent, ex eo colligi potest, vbi Paullus ipsis Hebraeis exprobrat, quod opus habent *διδασκεσθαι τα στοιχεια της αρχης*, doceri principia elementorum. f)

Nam

e) Clau. domus Heber. p. 156.

f) Hebr. V, 12.

Nam ingenii portentosi est opinio, qua Herm. HARDTIVS g) statuit, Iaddum, Iudaeorum Pontificem, post reditum ex captivitate Babylonica et res Iudaeorum restitutas, in huius beneficii memoriam hunc psalmum concinnasse.

Sed abrupendum est stilum, ut ad illud officium accedamus, quod crastinus dies imperat, ordine alphabetico, si fieri possit, per omnes landes celebrandus. Hic enim non modo natalitia Serenissimi Electoris Saxoniae, FRIDERICI AUGUSTI, Domini nostri clementissimi, in memoriam reuocat, sed terminum etiam illius aetatis indicit, quae ex legum publicarum praescripto idonea est et matura ad rempublicam capeendam. Et quia utrumque beneficium omni religione ac pietate est recolendum, nos etiam officio obseruantiae deesse nolui-
mus. Quo consilio quinque adolescentes publice testatum facient, quas gratias agendas, quas preces faciendas, et quae bona speranda hic dies requirat atque ominetur, illius memoriae dicata,

*quem si fata virum seruant, si voscitur aura
aetherea, nec mox crudelibus occubat umbris,
non metus: officio nec te certasse priorem
poeniteat. h)*

Et quidem ex numero eorum, qui periculum perorandi facient, ordine primus erit

Io. Fridr. Biliz, Schoenerstad. Misn.

verbis Francogallicis officium gaudendi cum gaudentibus explicaturus et adplicaturus. Quem excipiet

Christian Gottfr. Bernhardt, Wilsdruf. Misn.

carmine heroico eoque Latino auspicia imperii capeendi apud veteres vstata in memoriam reuocabit. Sequetur

Car. Gottfr. Hunger, Freiberg.

versibus Germanicis beneficium huius diei eximium et singulare complexurus, Succedet

Io. Gottfr. Buze, Conradsdorf. Misn.

stilo Latino veterum aetatem legitimam ad imperium suscipiendum delineaturus. Finem autem faciet

Io. Traugott Schubert, Freiberg.

itidem sermone Latino solemnitates natalitias veterum breuiter descripturus.

Nos vero quemadmodum non dubitamus, PATRONI et FAVTORES, hoc institutum a Vobis probatum iri: ita ea, qua decet, pietate atque obseruantia Vos rogamus, ut cras, finitis ante meridiem sacris, ad audiendos oratores, et facienda vota pro salute Principis et anno feliciter finiendo, accedatis, cui Principi auspiciatum et omni ex parte beatum annum, qui instat, his vatis diuini verbis ornatur: i)

saLVs popVLI est aD saLVteM prInCipIs.

P. P. Freibergae, die XXII, Dec. anni ruentis MDCCLXVIII.

g) in Progr. *Helmstad.* 1714.

i) *Ier.* XXIX, 7.

h) *Virgil. Aen. I.* 546. sqq.

Yb 627

ULB Halle

001 508 164

3

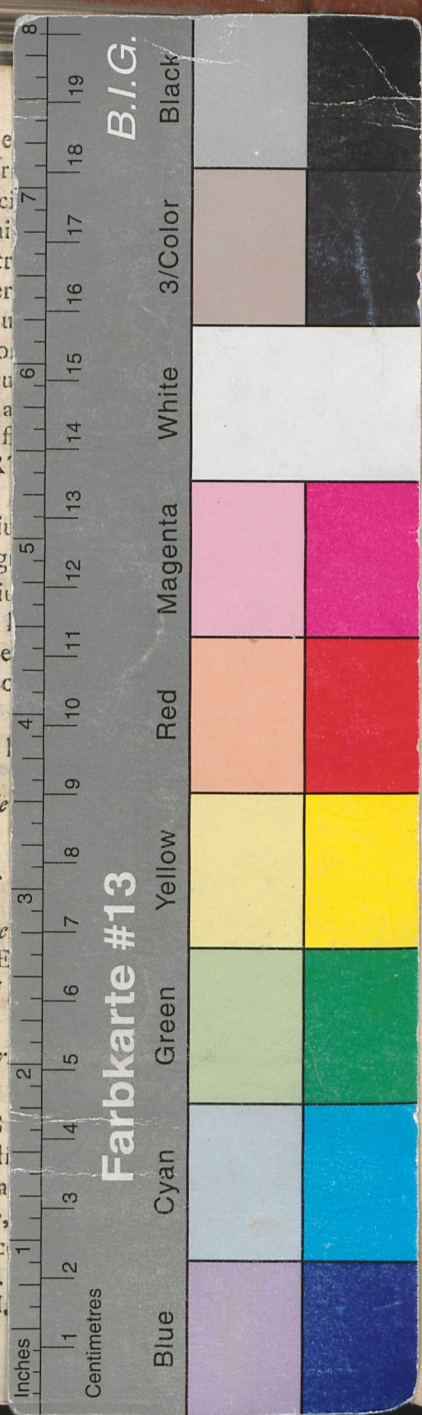

(811148)

TA → OL

DE
PSALMIS ALPHABETICIS
PRAEFATVS

AD
ORATIONES
DIEI NATALI
ET
IMPERIO FELICITER SVSCEPTO
SERENISSIMI ELECTORIS
SAXONIAE
FRIDERICI AVGVSTI
CONSECRATAS
OBSEQUIOSE INVITAT
M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE,
Litteris SAM, FRIDER. BARTHELLII.

CXXVII.